

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima Controversia. An, si vna persona diuina plures naturas humanas
assumeret, dicenda esset vnus homo, vel plures?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Art. pres.
ad 1.

quod essent ibi duo supposita: sicut è conuerso tres per-
sona dicerentur vnus homo, propter vnā natu-
ram assumptam, vt supra dictum est. Sed hoc non vi-
detur esse verum: quia nominibus est vtendum secun-
dum quod sunt ad significandum imposita: quod
quidem est ex consideratione eorum, quæ apud nos
sunt. Et ideo oportet circa modum significandi, &
consignificandi considerare ea, quæ apud nos sunt in
quibus nunquam nomen ab aliqua forma impositum
pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppo-
sitorum. Homo enim, qui est duobus vestimentis in-
datus, non dicitur duo vestiti, sed vnus vestitus duo-
bus vestimentis: & qui habet duas qualitates, dicitur
singulariter aliquis secundum duas qualitates. Natu-
ra autem assumpta quantum ad aliquid, se habet per
modum induimenti, licet non sit similitudo, quantum
ad omnia: vt supra dictum est. Et ideo si persona diui-
na assumeret duas naturas humanas, propter vnitatem
suppositi, diceretur vnus homo, habens duas na-
turas humanas. Contingit autem, quod plures homines
dicuntur vnus populus, propter hoc, quod conueniunt in
aliquo vno: non autem propter vnitatem suppositi. Et
similiter si dua persona diuina assumerent vnā nu-
mero humanam naturam, dicerentur vnus homo (vt
supra dictum est) non vnitatem suppositi, sed in quantum
conueniunt in aliquo vno.

q. 14. 6. ad
2.

D. 249.

D. 258.

q. 14. 6. ad
1.

Ad tertium dicendum, quod diuina & humana na-
tura non eodem ordine se habent ad vnā personam
diuinā, sed per prius comparatur ad ipsam diuinā
naturā, vt potè quæ est vnum cum ea ab æterno. Sed
natura humana comparatur ad personam diuinā
per posterius, vt potè assumpta ex tempore à diuinā
persona: non quidem ad hoc, quod natura sit ipsa perso-
na, sed quod persona in natura subsistat: filius enim Dei
est sua Deitas, sed non est sua humanitas. Et ideo ad
hoc, quod natura humana assumatur à diuinā perso-
na, requiritur, quod diuina natura vniōne personali v-
niatur toti naturæ assumptæ, id est, secundum omnes
partes eius. Sed duarum naturarum assumptarum esset
vniōnis habitudo ad personam diuinā, nec vna as-
sumeret aliam. Vnde nō oportet, quod vna earum to-
taliter alteri vniatur, id est, omnes partes vnius omni-
bus partibus alterius.

Sensus questii.

ADVERTE adiectiuum illud, humanas hic
non ad limitandum quælitum adiungi, sed
ad faciliorem & clariorem difficultatis explica-
tionem; & quia eadem omnino ratio est de diuer-
sis specie vel genere naturis; ideo quæsitum ad
earum etiam assumptionem extenditur, & ex
communi doctrina difficultas ad plures naturas,
etiam specie vel genere distinctas extensa defi-
nitur. Vide etiam rationem quæsitii quam Caie-
tanus assignat.

Forma Textus.

CONCLUSIO est: Siue consideremus personam
diuinā secundum virtutem, quæ est princi-
pium vniōnis, siue personalitatem, quæ est terminus
vniōnis, oportet dicere, quod persona diuina præ-
ter naturam humanam, quam assumpsit, possit al-
iam numero naturam humanam assumere. Proba-
tur primò, quo ad primam partem; quia, quod po-
tèst in vnum & non in amplius, habet poten-
tiam limitatam ad vnum: at potentia diuina non
potèst limitari ad aliquid creatum; ergo, confi-
derata persona diuina secundum virtutem, quæ
est principium vniōnis, oportet dicere &c. Mi-
nor probatur: quia potentia diuinæ personæ est
infinita. Deinde probatur conclusio, quo ad alte-
ram partem: quia videtur ex hoc sequi quod per-
sonalitas diuinæ naturæ esset ita comprehensa

per vnā naturam humanā, quod ad eius per-
sonalitatem alia assumi non posset: at hoc est im-
possibile; ergo si consideremus personam diui-
nam secundum suam personalitatem, quæ est ter-
minus vniōnis, &c. Minor probatur, quia increa-
tum à creato comprehendi non potèst.

Expositio Textus.

ADVERTENDVM hic primò est, D. Thomā
in probatione conclusionis supponere tā-
quam notum & indubitatum, nullam ex parte
naturarum esse repugnantiam: sed in eis esse po-
tentiam obedientialem; vt ab eadem diuina per-
sona possint assumi & simul in ea subsistere, vt
hic etiam aduertit Suar.

Secundò, Notanda est expositio Caietani circa
maiores illam: Quod potèst in vnum, & non in am-
plius, &c.

Tertiò Observandum est ex probatione secunde
partis conclusionis deduci diuinā personalita-
tem esse infinitam in terminando, vt hic scitè Cai-
et. aduertit.

Quartò, Vide si placet, ea, quæ circa secundam
partem Conclusionis scribit Suar. disp. 13. sect. 3. in
princ.

Quintò, Lege ea quæ notat Caiet. circa respon-
siones ad argumenta, & post eum Suar.

PRIMA CONTROVERSIA.

An, si vna persona diuina plures naturas humanas
assumeret, dicenda esset vnus homo, vel plures?

RICARDVS in 3. dist. 1. ar. 1. qu. 5. ait in eo casu
neque esse vnum neque plures homines
simpliciter, sed vtrumque secundum quid. Quam
opinionem secuti sunt quidam discipuli D. Th.
quos hic innominatos refert Med.

S. Th. in 3. dist. 1. qu. 2. ar. 5. in resp. ad 2. 3. 4. & 5.
docet in eo casu, personam illam dicendam esse
plures homines; quæ fuit opinio Altisiodorensis
in summa lib. 4. tr. act. 1. c. 1. q. 5. Quam etiam secuti
sunt Scotus in 3. dist. 1. q. 5. & in 1. dist. 12. q. vnica, &
Durandus in 3. eadem dist. Oppositam sententiam
habet hic S. D. ad 2. Quam sequuntur quidam
antiquiores Theologi, quos refert Suar. disput. 13.
sect. 3. & omnes expolitores.

Bergomas dub. 249. & latius ac melius Ferrar.
in 4. cont. gent. c. 11. nititur vtramque sententiam
conciliare, & vt probabilem sustinere.

PENDET huius Controuersie resolutio ex il-
la regula S. D. in 1. p. qu. 39. a. 3. videlicet singulari-
tas vel pluralitas nominis in substantiis atten-
ditur secundum formam significatam per nomē
in adiectiuis autem attenditur singularitas &
pluralitas secundum supposita; quæ si bene
fuerit intellecta veritatem aperiet quā inquiri-
mus; & opposita diluet argumenta: eius au-
tem sensum diligenter ac perspicue declarauim-
us in 1. p. qu. 39. ar. 3. Controu. vnica: quam vide si
placet. Quædam tamen huic nostræ disputationi
maximè necessaria ex ijs, quæ latè diximus ibi,
breuiter attingemus.

Sciendum est igitur primò ex Ferrariensi lib. 4.
cont. gent. cap. 11. §. ad primum horum nominum sin-
gularitatem & pluralitatem ex duobus depende-
re; quorum alterum est ratio & causa formalis
singularitatis vel pluralitatis: alterum autem
eandem rationem concomitatur, & potèst nun-
cupari causa siue conditio sine qua non. Et quia
nomina substantiua significant aliquid per mo-
dum substantiæ, quæ licet per se habet esse, ita
per

Ex ratio-
bus substan-
tijs & ad-
iectiuis
omni-
bus per-
sonam as-
sumētem
duas
humanas
res dicendū
esse simpli-
per

per se habet vnitatem vel multitudinem, idē
singularitas vel pluralitas nominis substantiui
attenditur ex forma per nomen significata, tan-
quam ex causa & ratione formali singularitatis
vel pluralitatis: & quoniam apud nos non inue-
nitur forma substantialis multiplicata sine sup-
positorum multiplicatione: idēō hęc etiam ne-
cessaria est veluti causa seu conditio sine qua, vt
nomen substantiuum pluraliter dici possit, quod
hic etiam expressē docet S. Th. *ad 2.* dicens nun-
quam nomen ab aliqua forma impositum dici
pluraliter nisi per pluralitatem suppositorum.
Nomina verō adiectiua significant aliquid per
modum accidentis: accidentia verō suam vnitatem
vel pluralitatem habent ex subiecto, in quo
& ex quo etiam habent esse: & idēō in adiectiuis
attenditur singularitas ex pluralitate supposito-
rum, tanquam ex ratione & causa præcipua sin-
gularitatis & pluritatis, itaque si solum atten-
damus rationem seu causam vnitatis aut plurali-
tatis in nominibus substantiuis, sola sufficit for-
mæ singularitas ad eius singularitatem & plura-
litas ad pluralitatem: & in hoc sensu accipienda
sunt verba S. D. in 1^a p. loc. not. & alibi dicentis,
singularitatem vel pluralitatem nominis substantiui
atredī secundum formam significatam per nomē:
si verō nō solum rationem & causam præcipuam,
sed etiam id q̄ simul cum ea secundario concurrir,
vt necessariū ad eiusdem nominis singularitatem
vel pluralitatem simpliciter & absolute consti-
tuendam attendamus, dicendum est ad substan-
tium nominis pluralitatem necessariam esse plu-
ralitatem suppositorum, vt *hic ad secundum* ait
S. D.

*Secundò notandum est, naturam humanam Verbo personaliter vnitam, quantum ad aliquid se habere per modum habitus, qui est vltimum prædicamentum: ac proinde præ se ferre modum accidentis, quatenus aduenit diuino supposito post eius esse completum: & non identificatur ipsi supposito: accidentia verò vt antè diximus, multiplicantur & numerantur iuxta multitudinem & numerum suppositorum: & ideò nomen hoc, *homo*, dictum de Christo aliquid habet de conditione nominis adiectiui: & secundum huius conditionis seu modi considerationem accipit pluralitatem à pluralitate suppositorum, qua deficiente non dicitur nisi singulariter: & ideò S. D. *hic ad secundum* ad prædictam huius nominis, *homo*, de Christo prædicta conditionem seu modum respiciens, dixit, quòd si persona diuina assumeret duas naturas humanas, propter vnitatem suppositi diceretur vnus homo habens duas naturas humanas: Sed rursus eadem natura humana, non solum quædam substantia est secundum se; sed etiam trahitur ad vnitatem & esse diuini suppositi quod in ea subsistit: ideò hoc nomen, *homo* dictum de Christo est verè propriè & absolute nomen substantiuum; ac propterea si Verbum duas humanitates assumeret, haberet in se causam & rationem præcipuam pluraliter prædicandi hoc nomen *homo* de Verbo vel de Christo, dicendo Verbum vel Christus est duo homines: nec tamen sequitur propositionem hanc simpliciter, id est nullo addito vel subintellecto, veram esse: (quoniam ad pluralitatem nominis substantiui, præter formæ seu naturæ significatæ pluralitatem, requiritur etiam necessariò pluralitas suppositorum, vt antè diximus:) sed vera est ea propositio subintellecta dicta limitatione, videlicet quantum ad rationem seu causam pluralitatis: opposita verò propositio*

N 42. in D. Tho. 3. partem

A simpliciter vera esset, illa videlicet: Verbum vel
Christus est vnus homo; quia Verbum esset vnū
vtriusque naturæ suppositum. Nec verum est
quod ait Ferrar. *in d. cap. 11.* nimirum S. Thomam
hic ad secundum loqui de hoc nomine, *homo*, tan-
quam de nomine substantiuo, vt clarè patet ex si-
militudine vestimenti quam hic adducit: Et
quamuis *in articulo precedenti* de hoc eodem no-
mine, tanquam de substantiuo locutus fuerit; nõ
tamen sequitur, eodem modo fuisse nomen illud
hic à D. Tho. consideratum. Quod si non placet
hæc expositio, dicas cum Ferrariens. ad pluralita-
tem nominis substantiuī concurrere pluralita-
tem formæ significatæ, & pluralitatem suppositi-
torum; illam tanquam rationem & causam for-
malem pluralitatis: hanc verò tanquam causam
seu conditionem sine qua non posset esse plurali-
tas nominis substantiuī: non per hoc tamen ex-
cludi suppositorum pluralitatem, quæ suo mo-
do dictæ pluralitatis est causa, si de pluralitate
nominis substantiuī simpliciter dicta sermo sit.
si verò de pluralitate nominis substantiuī non
absolutè dicta, sed quasi secundum quid seu
cum addita prædicta determinatione, videlicet
quantum ad rationem seu causam pluralitatis,
nullam secum fert, aut admittit suppositorum
pluralitatem; & secundum hæc nominis substā-
tiuī pluralitatem secundum quid seu cum addi-
to docet quandoque S. D. quòd si vna persona
diuina plures assumeret humanitates, esset & di-
ceretur plures homines.

Ex dictis sequitur, Primò ex vnitate suppositi Corollarie
optimè inferri singularitatem concreti sub- deducitur
stantiui; quoniam, vt diximus, ad pluralitatem
substantiui simpliciter & propriè dictam requi- doctrinæ D.
ritur pluralitas suppositorum, vt causa siue con- Th. & mo-
ditio sine qua non igitur si non fuerint plura sed dus loquen-
vnum suppositum: tametsi plures sint formæ vel di in alijs
naturæ, non poterit nomen substantiuum con- casibus di-
cretum de illo supposito, nisi singulariter prædi- hinc omni-
cari. potentiæ
possibilibus.

Secundū sequitur ; solam pluralitatem suppositorum , non inferre pluralitatem concreti substantiui ; quia requiritur formæ seu naturæ significata pluralitas , vt ratio seu causa formalis dictæ pluralitatis : & ideo tres personæ diuinæ non sunt tres Dij ; quoniam earum est vna diuinitas. Huius doctrinæ , quæ est Cai. *circarep. ad 2. arg. D. Th. & p. S. D. hic ad 2. & alijs locis supra notatis* , nititur Suar. *disp. 13. sect. 3.* rationem assignare ; quæ tamen non videtur satis firma ; videat eam , qui voluerit.

Tertio, sequitur non esse prorsus opposita dicta D. Th. supra relata; sed dictis modis facile posse conciliari.

Quarto sequitur, quod si verbum dimitteret assumptam humanitatem, & eam Pater assumeret non esset diuersus sed idem homo, sicut nec Verbum homo & Pater homo essent plures, sed vnus homo; quia Pater esset in eadem numero humanitate subsistens, & similiter si vice versa, Verbum eam quam habet humanitatem dimitteret, & aliam assumeret, perseveraret idem homo, quemadmodum si panis dimissa ea quam habet albedine aliam recipiat, non erit diuersum sed idem album: Ratio verò est; quia eadem est vnitatis aut pluralitatis ac proinde etiam identitatis ac diuersitatis ratio; siue ponantur plures naturæ simul in eodem supposito siue successiue: & similiter eadem ratio est siue ponatur eadem natura numero simul assumi à duabus personis siue successiue. Cum itaque tam plures personæ diuinæ simul habentur

Y

tes

tes actu eandem humanitatem, quam vna persona simul habens duas humanitates dicenda sint simpliciter vnus homo; consequens est vt si hæc illis successiue conueniant, in vtroque casu maneat vnus homo simpliciter; vt etiam in *allegata sect. 3.* Suarez aduertit: posita tamen assumptione successiua maior quædam esset diuersitas inter composita sibi succedentia, quam esset inter eadem composita simul assumptionem terminantia; quoniam in priori casu differret posterius à priori, sicut ens à non ente: prius enim compositum altero succedente cessaret; atque ideo minus improprie dici posset, Patre cui inisset humanitas à filio dimissa, esse diuersum hominem ab eo, qui dicebatur de filio & in eo casu plures esse homines filium olim incarnatum, & Patrem actu habentem humanitatem, quam dicerentur plures homines Pater & Filius, si eandem simul assumerent humanitatem; quod idem dicendum est in eo casu, quo ponitur vna persona plures successiue naturas assumere; comparatione eiusdem persone simul eadem naturas assumentis.

Conclusiones
deductæ,
& probatæ.

PRIMA CONCL. Si vna persona diuina duas assumeret humanitates, diceretur vnus homo duas habens humanitates. Hæc est D. Th. hic ad secundum, & patet ex dictis vbi aduerte verba illa: *duas habens humanitates* non esse modificantia, aut diminuentia rationem vnitatis; sed distinguunt hominem simpliciter vnum ab alio homine simpliciter vno; quia homo vnam tantum habens humanitatem est vnus vnitatem simpliciter ex vtraque parte deriuata scilicet ex parte naturæ & ex parte suppositi: homo verò duas habens humanitates est vnus simpliciter propter vnitatem suppositi, vt hic ait S. D. ad secundum spectata verò naturarum pluralitate, non est vnus homo sed plures. Sed quoniam hæc sola non sufficit, vt verè & absolute dicatur esse plures homines; cum requiratur etiam pluralitas suppositorum; ideo proprie & simpliciter est vnus homo, & ita loquendum est.

SECUNDA CONCLVS. Si Filius Dei assumeret duas humanas naturas, & secundum vnam vocaretur Iesus, & secundum aliam vocaretur Ioannes, essent plures homines, considerata causa & ratione pluralitatis communi cuiuslibet nomini substantiuo concreto, quæ est pluralitas naturarum. Hæc exprimit mentem D. Th. in 3. vt patet ex supradictis.

TERTIA CONCLUSIO: In prædicto casu dici posset Iesum & Ioannem esse plures homines secundum quid, & vnus homo secundum quid, prout secundum quid distinguitur contra simpliciter acceptum, prout idem est quod omnibus modis. Declaratur & probatur hæc conclusio. Et primò quoad primam partem; quoniam hæc pluralitas non est secundum omnia; sed tantum secundum vnum requisitum ad pluralitatem nominis substantiuum, scilicet secundum naturarum pluralitatem; ergo est pluralitas secundum quid. Quoad alteram verò partem probatur etiam eodem modo: quoniam hæc vnitas non est secundum omnia, quæ possunt concurrere ad vnitatem concreti substantiuum; sed tantum secundum vnum sc. secundum suppositi vnitatem; non est autem secundum vnitatem nature; quia duplex est natura; ergo non esset tunc vnus homo simpliciter, i. omnibus modis, quibus esse potest vnus homo; cum tamen sit vnus simpliciter, id est sine addito vel absolute: & in hoc sensu vera est prima sententia.

Argumenta,
& solutio.
nes.

CONTRA primam conclus. sunt argum. quæ proponunt & soluunt Med. super hoc ar. & Suarez

A disp. 13. sect. 3. quæ per ea, quæ supra notata sunt facile diluuntur. Ex quibus etiam satisfieri potest argumentis ex doctrina D. Th. deductis, ac præsertim ex 3. loc. sup. not.

SECUNDA CONTROVERSIA.

An facta suppositione, quod diuina persona duas assumeret humanitates, vel vnam humanitatem & vnam Angelicam naturam, id quod vni naturæ conueniret, tribueret ut eidem personæ etiam vt sustinet aliteram naturam?

SVAR. in suo comm. ad hunc a. opinionem tueretur affirmantem; quam sequitur Montagnoli super hoc art. dicens id concedere D. Tho. in 3. d. 5. q. 2. art. 5. ad 2. Vbi ait: si filius Dei assumeret duas humanitates & secundum vnam vocaretur Iesus, & secundum alteram Petrus, hæc esset vera: Petrus est Iesus. Sed oppositum docet Caietanus hic ad tertium dicens, futuram non esse tunc communionem conuenientium illi personæ secundum vnam naturam assumptam cum conuenientibus illi secundum aliam naturam assumptam, & posse tunc mori secundum vnam & viuere secundum aliam; adeo vt mortuo Verbi gratia Iesu, non posset dici mortuus Petrus; sed bene diceretur mortuus Deus & Dei filius, & similiter viuo Petro tantum, non verè diceretur viuus Iesus sed viuus Deus & Dei filius. Quam sententiam sequuntur Medin. & Valent. super hoc art.

PRINCIPIVM huius definiendæ Controversiæ sumendum est ex responsione S. D. hic ad 3. Offendunt argumentum: vbi statuit differentiam inter propriam diuinæ personæ naturam & humanitatem aut quamlibet aliam naturam assumptam possibilem, quod diuina persona est sua Dei; non autem sua humanitas. Ex qua sequitur alia differentia nimirum vt cuiusque assumptæ naturæ fuerit hypostaticè per se primò coniuncta diuina persona, eidem toti naturæ secundariò Deitas vnietur, non autem humanitas: sed hæc alteri assumptæ naturæ in vna diuina persona vtrique personaliter vnita per accidens iungeretur manente inter vtramque distinctione; non secundum substantiam solum sed etiam secundum locum. Et ex hac secunda sequitur tertia differentia, videlicet in eo casu nullam esse communicationem eorum quæ vni assumptæ naturæ conueniunt & de ea prædicantur, cum ijs quæ secundum aliam assumptam naturam eidem personæ conueniunt & de illa prædicantur; immò (vt ante diximus ex Caietano) posset simul mori secundum vnam & viuere secundum aliam, &c. Sed obseruandum est differentiam hanc intelligendam esse de prædicatione substantiali & per se, qualis est ea quæ de Deo seu persona Verbi prædicantur ea quæ sunt hominis, & è contra, vt patet ex qu. 16. sic enim non prædicarentur de persona diuina subsistente in vna assumpta natura ea, quæ secundum alteram assumptam naturam illi conuenirent, sed prædicatione tantum per accidens: sicut nunc in Petro musico & medico prædicatur musicum de medico, & è contra, propter vtriusque conjunctionem in vno supposito; & eadem ratione dici verè potest musicum curare & medicum cantare; quæ tamen sunt prædicationes omnino per accidens. Ex quo patet veram esse doctrinam Caietani dicentis, communicationem idiomatum inter duas Christi naturas in concreto significatas ex eo provenire, quod diuinitas & per-

Sententia
doctorum.

Resolutio.
Offendunt
partem non
gntem esse
verè loquē-
do de prædi-
catione per
se, affirmant
tem aut esse
verè loquē-
do de prædi-
catione per
accidens.